

Smedjen i Krøjerup

Kristoffer Jensen

Mit møde med Kristoffer Jensen og hans slægt finder jeg så spændende, at jeg vil fortælle om smedeslægtens liv og levned.

Kristoffer kunne berette, at hans far var født i 1817 på samme sted som Kristoffer selv, at faderen blev smed på stedet, hvor hans far også havde været det. Omkring 1840 blev Kristoffers far, Jens Christensen, gift med en væverdatter fra Hellestrup. I ægteskabet fødtes fem børn, heraf to sønner Christian, født i 1847 og Kristoffer i 1851, som begge blev smede som deres forfædre. I 1876 rantes familien af en ulykke: En gnist forvildede sig op gennem skorstenen på den gamle smedje, som lå i vænget nede ved skolen, gnisten faldt ned på taget og snart havde ilden fortæret hele smedjen. Et gammelt ord siger imidlertid, at intet er galt uden, det er godt for noget andet.

Nu rev man også den gamle bolig ned, som lå midt i byen. De lerklinede vægge blev banket ud, mens selve bindingsværket, der bestod af godt egetømmer, blev rullet ned i vænget og på ny opstillet og dannede lo og lade for ejendommen til engang i 1940'erne. Resten af huset kan endnu ses som en dyngge op mod skolelærerens have. Så blev den nye smedje opført, et solidt bygningsværk blev det, kløvet kamp til grund og røde mursten i det øvrige.

Kristoffer og hans søster

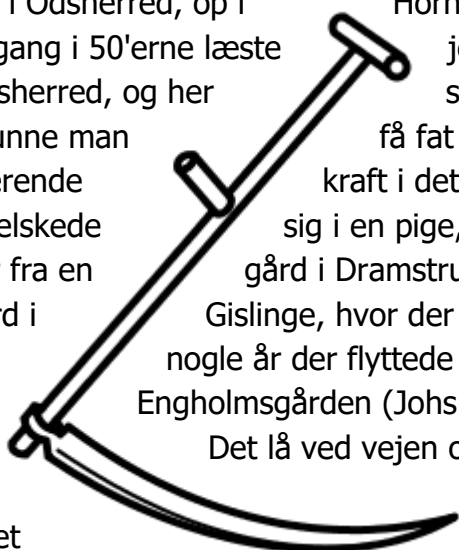
Men virksomheden nøjedes ikke længere med at fungere som smedeværksted for byens og egnens gårde med reparation og fremstilling af redskaber og værktøj. Nej, her voksede faktisk en industrivirksomhed frem med to specialer, nemlig høstleer og plovskær. Her beskæftigedes en 6-7 svende, og Kristoffer kørte vidt omkring med disse produkter, langt ind i Odsherred, op i Hornsherred, ud mod Kalundborg og ned mod Sorø.

Engang i 50'erne læste Odsherred, og her

"Kunne man bærende forelskede var fra en gård i

Nu af et

er jeg i den lykkelige situation at være i besiddelse af et kladdehæfte, som har tilhørt Chr. Jensen, og hvad der står i dette supplerer min viden, som jeg har fra Kristoffer, fra Chr. Jensen to børn og fra en smedesvend, som har arbejdet både hos Kristoffer og på Engholmsgården. Hans omsorg for dem "derhjemme i Krøjerup" er der flere eksempler på. Når han købte ind, var det ofte i store partier, der deltes ud, f.eks. kolonialvarer.

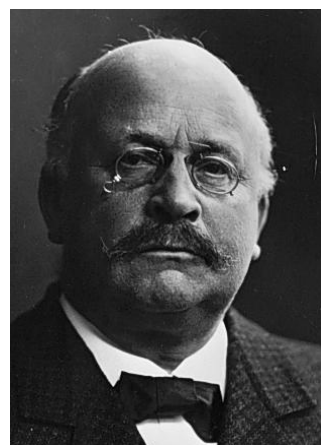
Hornsherred, ud mod Kalundborg og ned mod Sorø. jeg en beretning om høst i gamle dage oppe i siger fortælleren:

få fat på en "Krøjerup-le", så var man heldig stillet". Den kraft i dette værk var Christian Jensen, den ældste bror. Han sig i en pige, Sofie, som tjente på Dortheaslyst, men som i øvrigt gård i Dramstrup (Carl Rasmussen). De blev gift i 1880 og købte en gård i Gislinge, hvor der drives både landbrug og smedevirksomhed. Efter nogle år der flyttede de imidlertid til Nr. Jernløse (1889) og købte Engholmsgården (Johs. Johansen). Også her oprettede han smedeværksted. Det lå ved vejen op til gården, men er nu, så vidt jeg ved, helt fjernet.

Chr. Jensen tog også del i de rørelser, der var på egnen. Han var således med til at oprette Nr. Jernløse Andelsmejeri og var til sin død formand for dette. Flere breve fortæller om dette forhold. Det mest interessante er vel nok brevet til hr. Alberti, København, om indmeldelse i Exportforeningen. Det skulle bestyrelsen nok ikke have gjort, da Albertis svindelaffærer, så vidt jeg ved bl.a. gik ud over smørekseportforeningen. Gårdsmeden var ligeledes i sognerådet.

I et brev til gdr. og sognerådsformand Lars Larsen i Igelsø, beder han denne komme til et møde på kommunens fattiggård, da der er indgået en klage over et valg.

De kristelige rørelser, der gik over egnen, optog ham også, og her sluttede han sig til Indre Mission, bl.a. arrangerede han møder i Løvenborg Skov, hvor selveste Vilhelm Beck var taler. En af hans svende har fortalt mig, at han pludselig under arbejdet kunne sige: Så nu standser vi for i dag, for i aften skal I i missionshuset", som dengang lå uden for Regstrup mod Butterup. Så gik de i rad og række derned, både karle og svende, og hvad der ellers fulgte med.

Ja, og så fik det hele en brat ende. Et tag skulle tjæres en majdag i året 1900, men tjæren var for jævn og ville ikke løbe ud af tøndnen. Så gårdsmeden tog en gloende jernstang, som han stak i tøndnen. Ikke så snart var stangen kommet ned i tøndnen, før der skete en voldsom eksplosion, hvorved jernstangen sprang op og kvæstede højre øje og højre side af hovedet så voldsomt, at han døde uden at være kommet til bevidsthed dagen derpå. Det var d. 13. maj år 1900.

Enken, Sofie Jensen, drev gården videre uden smedje, men med skiftende bestyrer, indtil hendes søn, Jens Christian Jensen, alt for tidligt og uden erfaring blev bestyrer for hende. Siden købte han nabogården over for skolen, men hans søster, Else, fik Engholmsgården. Det blev imidlertid ganske kort tid, idet hendes mand døde af den spanske syge i 1917, og selv var hun mærket for livet som følge af sygdommen. Hun solgte gården og købte en villa, kaldet "Gaven", mellem Nr. Jernløse og Regstrup. Else Petersen boede her sammen med sin mor, men da Chr. Jensens kone døde fra tre ukonfirmerede børn, flyttede begge op på gården, og her lærte jeg hele familien nærmere at kende, da jeg som 15-årig d. 1. nov. 1935 kom i tjeneste på gården.

Fra jeg var lille, var jeg vant til at hjælpe med alt forefaldende arbejde, således som I sikkert også har været det, hvis I er fra et landbohjem. Da jeg var konfirmeret i 1935, ville jeg gerne ud at tjene. Jeg var jo nærmest udlært i alt inden for landbruget, mente jeg, og ?? var gammeldags, min far nærmest en oldsag. Det var først, da jeg blev ældre, han blev mere fornuftig, syntes jeg. Så kom jeg da ud at tjene, og det blev i Nr. Jernløse hos Chr. Jensens søn, som nu også kaldes Chr. Jensen. Det var i november 1935, og jeg blev der i næsten 1 år, indtil jeg begyndte på Knabstrup Teglværk. Det var et godt hjem for mig at være i. Chr. Jensen havde mistet sin første kone, men hans søster Else, bestyrede huset for ham og de 3 børn, Sofie, Inga og Johannes samt den gamle farmor, Sophie, som var over de firs. Det var et gæstfrit hjem. De kom mange mennesker fra forskellige stænder, lige fra stiftsprovsten til vagabonden. Det sidste havde vist et mærke på en telefonpæl ved indkørslen, der oplyste, at her fik de en god behandling om end de skulle høre et Guds ord på deres videre færd.

Jeg fik mit værelse i enden af en udlænge op til hestestalden. Værelset var pænt og rent. Gulvet var nyferniseret og i et hjørne stod et servantestel med fod, sæbeskål og kande. Da jeg næste morgen kom ind i hestestalden var jeg nær omkommet. Der mødte mig en ulidelig stank af ammoniak. Den forrige karl var rejst et par dage i forvejen, og der lå skidt og ventede på mig. Der var 3 heste og et føl. Blandt disse var der en dejlig skimmel, lidt i retning af en Knabstrupper. Der havde den stået siden sommeren, da den løb løbsk med Chr. Jensen. Han var kommet kørende med et par plage for vognen her ned ad bakken mod Hanerup vejen, da de to magten fra ham, og jeg mener, det var i svinget mod Hanerup, hvor han skulle ud på engene, det gik det galt. Chr. Jensen faldt af vognen

og kom slemt til skade. Da jeg kom til november havde han stadig men, og den ene hest måtte slås ned og den stod altså der. Nu måtte vi have den i sving. Vi begyndte forsigtigt, lagde hovedlaget på den, trak den u i folden og lod den løbe i ring yderst i et langt tov. Det gik fint. "Tør du prøve at sætte dig op på den?", sagde Chr. Jensen. Ja, det manglende da bare. Jeg havde redet siden jeg kunne gå ene. I begyndelsen gik det fint, men pludselig syntes den ikke om sin gæst på ryggen. Den begyndte at lege gyngest. og uheldigvis kom den opad, da jeg var på vej nedad, så jeg landede på det skarpeste af hestens ryg, hvilket jeg kom til at mærke, når jeg de næste dage skulle sætte det ene ben foran det andet. Siden lagde vi seletøj på den og satte den sammen med en stor, dvask og doven jysk heste, som vi var sikker på ikke stak af med os. Hvad gjorde den skimlede så: Den tog et spring fremad, så skaglerne sprang som sytråde. Heldigvis stod den anden hest fast, så der skete ikke yderligere.

Jeg havde som sagt en god plads, og jeg husker egentlig ku en gang at have fået bebrejdelser. En dag kom der en hestehandler for at se på den skimlede og hesten skulle mønstres. Jeg fik lagt hovedlag på De den og løb så ned ad den lille allé ned mod vejen. Det gik fint. Den travede fornemt dernedad. Da vi så havde vendt og skulle hjemad, ja så tog hesten styret fra knægten og for hjem til gården og ind i stalden, så det blev der ingen handel af. Den havde også en anden uvane. Den satte det ene forben op i krybben og så kunne den ikke få det ned igen, og hvis den fik det ned, så var det som ofte på den forkerte side af tøjret mellem grimme og bøjljen, at den var ved at hænge sig selv. Så lød der et spektakel derinde, så jeg fra mit værelse midt om natten måtte gå ind og frigøre den. Nå, en skønne dag var den solgt, formentlig til tyskerne, so i disse år var begyndt opkøb af heste til den forestående krig.

Det var jo også i disse år, Hitler begyndte at forfølge jøderne, og en dag blev jeg bedt om at spænde for jumben, for vi skulle ned på Regstrup station for at hente en ung mand, der skulle lære hønseavl hos os for senere at kunne udvandre til Palæstina som hønseavler. Han var ellers bankuddannet, og det praktiske arbejde var ham ganske uvant. Det blev da heller ikke til noget med udvandringen til Palæstina, men til Panama, hvortil han rejste sammen med husets yngste datter, Inga. Desværre døde han nogle år efter, og Inga vendte tilbage til Danmark sammen med 2 små drenge. Hun har siden opholdt sig i København.

Se, det var jo under 30'ernes landbrugskrise, hvor priserne på flæsk, smør og æg faldt drastisk, og hvor arbejdsløsheden steg og steg. Heldigvis havde vi her på egnen to gode arbejdspladser, dels Hanerups mergelgrav, hvis netværk af spor strakte sig over store dele af Sjælland, dels Knabstrup Teglværk.

Jeg havde fået ansættelse i pottemageriet på Knabstrup Teglværk, for nu havde jeg besluttet mig for at blive lærer, og så gjaldt det om at tjene penge, og det var mere givtigt i dette jog, end det var med landbruget i disse 30'ernes kriseår. Her var jeg så fra mit 16. år til mit 18. år. Det var også en god tid. Jeg kunne lide det raske liv og mødte nogle arbejdskammerater, som jeg i da har i taknemmelig erindring. Her kunne fortælles mange interessante ting fra, men jeg skal nøjes med et træk fra første dag. På rad og række stod 7 murede ovne i længden af 100m. Forbi dem alle løb en underjordisk røgkanal med stikledninger ud til hver enkelt. Det var hårdt arbejde at rense disse kanaler. I en ulidelig varme, støv- og røglugt skulle man kravle på alle fire for at skrabe sod og aske sammen. Da jeg var lille af vækst, fandt værkføreren straks ud af, at det var et passende job for mig. Imidlertid havde jeg fagforeningsformanden fået nys om dette, og han fortalte førnævnte værkfører, at det skulle jeg i hvert fald ikke på min første arbejdsdag. Lad dette stå stå som eksempel på det forhold jeg havde til mine arbejdskammerater. Da jeg nærmede mig de 18 år, kunne jeg forvente, som det var skik og brug, at bliver afskediget.